

A rose by any other name...?

door Mehdi Maréchal, Demos vzw

zo, 2013-02-17 18:28

Mehdi Maréchal

Demos vzw

14 februari is traditioneel een dag van liefdesverklaringen, maar de mooiste kwam dit jaar ongetwijfeld van een schepencollege aan zijn burgers: in Gent worden de termen "autochtoon" en "allochtoon" voortaan geschrapt uit de bestuursakkoorden. Mehdi Maréchal van Demos vzw legt uit waarom die schrapping zeer relevant is.

Een progressieve beslissing

Een betekenisvolle en progressieve beslissing, maar wat betekent het precies? De ongeïnformeerde reacties op menig nieuwsbericht tonen aan dat het noodzakelijk is deze beslissing beter te duiden en te kaderen.

"Wat verandert het schrappen van een woord nu in hemelsnaam aan de realiteit?" was het meest geopperde argument. Laat ons daar meteen duidelijk in zijn: niets. Net zo min als het benoemen van een probleem ook meteen een oplossing biedt. Maar in beide gevallen is het wel een belangrijke eerste stap.

Wil je een maatschappelijke realiteit veranderen, probeer die dan eerst zo goed mogelijk te omschrijven. Dat de opdeling "allochtonen - autochtonen" daar niet in slaagt, is een understatement. Het stedelijke landschap is de laatste decenia zodanig veranderd en gediversifieerd dat we bezwaarlijk derde generaties mensen van Turkse origine, Roma, kinderen uit gemengde huwelijken, politieke vluchtelingen en Poolse arbeidsmigranten onder één term kunnen vatten.

Diversiteit binnen de diversiteit

Het woord heeft geen oog voor de diversiteit binnen de diversiteit en dekt al lang de lading niet meer. Zoals in menig opiniestuk reeds geopperd en zoals de Gentse schepen van sociale zaken Resul Tapmaz reeds aanhaalde, zijn er voldoende alternatieven voorhanden. Dames en heren academici en wetenschappers, u kan op beide oren slapen, keuze genoeg om uw doelgroepen te benoemen.

De betekenis van deze beslissing gaat echter dieper dan de semantische of wetenschappelijke discussie rond het schrappen van twee woorden. Het gaat over het fundamenteel herdefiniëren van ons huidige "integratiemodel". Terwijl er al lang geen Italianen meer immigreren om in onze steenkoolmijnen te gaan werken, hanteren we vaak nog steeds een integratiemodel uit die periode.

Eenvoudig gesteld: "buitenlanders" moeten zich "integreren" in onze verlichte Westerse samenleving. Dat achter die "integratie" in werkelijkheid een gedwongen assimilatiepoging schuil ging is al lang geen geheim meer. Dat deze variant van "integratie" mislukt is, al evenmin. En dit is maar goed ook.

Mehmet is fan van Gantoise

Diversiteit en heterogeniteit zijn, zeker in onze grote steden eerder norm dan uitzondering geworden en de identiteit van de jongeren is dat al evenzeer. Vele jongeren herkennen zich dan ook niet meer in het traditionele integratiemodel. Hun naam is Mehmet maar ze supporteren voor de Gantoise, ze luisteren naar hip-hop én raï, eten graag tajine met frieten en gaan naar de moskee én Tomorrowland. Hun identiteit is even heteroog als de stad waarin ze wonen.

Wanneer je die mensen opsluit in een allesomvattende categorie, ontzeg je hen hun lidmaatschap van de ruimere gemeenschap waarin ze leven. "Allochtonen" bestaan slechts dankzij hun tegengestelde, "autochtonen", en dat maakt deze terminologie net zo polariserend.

Woorden zoals gastarbeider of migrant waren in die zin veel minder uitsluitend. Er bestonden bij mijn weten immers geen "gastheerarbeiders". Gastarbeiders en migranten waren begrippen die, hoewel ze ook een negatieve connotatie kregen, binnen hun toenmalig tijds kader, accurate beschrijvingen. Ze zijn alleen niet meer van toepassing nu. Elke relativisering van de discussie als zou het hier om de zoveelste evolutie in het woordgebruik gaan is dus onjuist.

'Allochtoon' is stigmatiserend

Tenslotte gaat de discussie vaak ook volledig voorbij aan de subjectieve ervaring van die labels door de mensen die ze opgespeld krijgen. De term "allochtoon" wordt nu eenmaal dikwijls als beledigend, stigmatiserend en uitsluitend ervaren, en dat op zich zou al voldoende reden moeten zijn om hem af te schaffen.

Als een significante groep mensen in de samenleving zich beledigd voelt door een bepaalde term, dan is het common sense om die niet langer te gebruiken. Dat heeft te maken met respect, niet met het ontkennen van problemen of het verzwijgen van verschillen.

Treffend hiervoor vindt ik ook de vergelijking die in deze discussie vaak gemaakt wordt met de evolutie van de term "negro" naar "African American" in de Verenigde Staten. Het is niet omdat men de term "negro" afschafte dat Afro-Amerikanen plots niet meer gediscrimineerd werden, maar vraag anderzijds eens aan een Afro-American of hij graag nog "Negro" genoemd wil worden? Voor zij die twifelen aan het antwoord raad ik aan de term eens luidkeels rond te bazuinen in de nauwe steegjes van Brooklyn...

De semantische discussies over het al dan niet gebruiken van een woord lijken ervan uit te gaan dat er zoiets bestaat als "neutrale woorden" en gaan daarbij volledig voorbij aan het gegeven dat woorden hun ware betekenis slechts ontleen aan het discours waarin ze gebruikt worden.

"Allochtoon" heeft nu eenmaal een negatieve bijklank gekregen, en we gebruiken de term ook al lang niet meer om Amerikanen, Chinezen of andere Europeanen die in België wonen te benoemen. "Allochtonen" is gewoon een makkelijk containerbegrip geworden voor probleemjongeren van Turkse of Magrebinse origine. Daarom is het woord niet meer neutraal en niet meer wetenschappelijk relevant.

Een inclusief burgerschapsmodel

Of we het nu leuk vinden of niet, interculturaliteit en diversiteit zijn in grote steden een realiteit geworden. Na 5 decenia migratie is "integratie" er in vele gevallen volledig voorbijgestreefd, zeker wanneer we het over derde generaties hebben. Het is veel relevanter om het over ieders rechten en plichten te hebben in deze samenleving. De afspraken die maken dat we allemaal kunnen samenleven in de straten, parken, stations en pleinen die we delen. Dat we daarbij vertrekken van wat ons bindt lijkt mij alvast een meer constructieve benadering.

Een inclusief nieuw burgerschapsmodel dringt zich op in onze steden. Door het samen deelnemen aan

cultuur, sport, jeugdwerking en het samen delen van fysieke ruimtes, onstaat een groter gemeenschapsgevoel. De sociale cohesie wordt vergroot, onderlinge solidariteit neemt toe en gedeelde identiteiten krijgen vorm.

Het is vanuit de verkenning van zo'n werking en hun ervaringen met deze manier van omgaan met elkaar dat een hele reeks middenveldorganisaties in Gent bij het stadsbestuur zijn gaan aankloppen met hun vraag om de woorden, "allochtoon" en "autochtoon" te schrappen. Omdat het verwijderen van polariserende termen die het wij-zij denken stimuleren, een eerste stap is in het effenen van de weg naar dit inclusief stedelijk burgerschapsmodel.

Dat het stadsbestuur daarmee instemt, wijst op de bewuste keuze die Gent maakt voor dit progressieve nieuwe model. Een "Gentse Lente" lijkt in de maak...

Welkom in Gent

Wie de discussie verder wil opvolgen is alvast **welkom in het Gentse stadhuis op 21 maart vanaf 15u** voor de debatten met academici en middenveld en **vanaf 19u bij Sint-Jacobs** voor een avondvullend cultureel programma waar nieuw Gents talent zijn creativiteit de vrije loop laat.

Mehdi Maréchal

Stafmedewerker cultuur en interculturaliteit, [Demos vzw](#).

Nieuwslijn

A rose by any other name...?

Mehdi Maréchal van Demos vzw legt uit waarom de schrapping van 'autochtoon' en 'allochtoon' in Gent wel degelijk relevant is.

Nieuwsbrief

A rose by any other name...?

14 februari is traditioneel een dag van liefdesverklaringen. De mooiste kwam dit jaar van een schepencollege aan zijn burgers: in Gent worden de termen "autochtoon" en "allochtoon" geschrapt uit de bestuursakkoorden. Mehdi Maréchal van Demos vzw legt uit waarom die schrapping zeer relevant is.

Bron-URL: <http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2013/02/17/rose-any-other-name>